

(Дайте историч), Охарактеризуйте особенности конституции государственного управления, предложенной лидерами движения „Алаш“, и сопоставьте её с современной национальной идеей Казахстана.

Для национального самосознания казахов в XX века образовалась партия „Алаш“ лидерами, которой являлись А.Бөкейханов, М.Дулатов, А.Байтұрсынұлы. После освоения земель на территории Казахстана осталось много русских, исходя из этого в стране закрылись казахские школы, закрылись печатные издания, которые выпускали журналы на казахском языке. Поддерживали русский язык. Казахская интеллигенция желала, чтоб казахи „очнулись“, взяли себя в руки и поняли, какой они народ, что имеют богатую духовную и историческую культуру и традиции. Также в это время издаётся книга „Қазақ“ автором, которой являлся А.Бөкейханов - она подрабатывала национально-освободительное самосознание казахов. В ней говорилось, что не зря наши предки боролись за наши земли, сражались, погибали, передавали ценности из поколения в поколение, не для того, чтобы наш народ остался под „крылом“ другого народа и следовали другой культуре, забав про свою. В то время власти отправляли интеллигенцию в лагеря. Ведь властям было не выгодно, что народ стал выступать против них. В XX в. стали работать такие лагеря как: „КАРЛАГ“, „АЛЖИР“ и другие, для детей и жён узников. Сейчас же для Казахстана больше важна экономика и развитие страны. Казахстан не против построения международных отношений между другими

странами, тақжә не против продаватъ земли другимъ государствамъ. Власти считают, что это не плохая идея. В нынешнее время это и хорошо, для развития, но и не всегда благоприятно для национального самосознания казахов. Чужая культура других народов, мог порой забавали про свою. Конечно же, не всё так плохо, как было перед образованием партии „Атаман“. В стране в нынешнее время доминируют казахские традиции и обычаи, имеются множество казахских школ, тақжә есть предмет казахского языка. Я не смотрю, на построение международных связей отрицательно. Ведь это реально возможности, без этого в современном мире далеко не уйдёшь. Но всегда надо помнить свою культуру и язык.

Исходя из этого, могу сделать вывод, что казахская интеллигенция и современная идеология отличаются, но и их время существования-разное. Но все-таки не зря существовала партия, ведь именно она является фундаментом заложения национального самосознания, оставившая культурное наследие в советский период, но, а тақжә в наше время. Если бы не национально-освободительное движение, не существовало нации казахов.

1. СРАВНЕНИЕ идеологических направлений национально-политических движений кат. XX в., их влияние на формирование политической культуры казахского общества.

Начало XX в. - послужило временем для появления политических движений, различных партий и газет, которые добивались автономии казахского народа и земли. С установлением советской власти после октябрьских, февральских революций 1917 года появилось немало больше свободы и прав у народов, так как лидер - Ленин поддерживал и уважал ценности, культуру каждой нации вводя их в состав СССР.

Если же говорить про политических деятелей, их было много: известные как Алимхан Бокееханов, Ахмет Байтұрсынұлы, М. Дулатов, Алимхан Ермеков, Сакей Сейфуллин, Молжанов ^{пәтхажы} и др. Эти политические деятели получили хорошее образование, некоторые из них были кадетами и обучались в лучших учебных заведениях России. Они прекрасно знали куда стоит потратить деньги и знания на вклад в развитие культуры своего казахского народа.

Создавались газеты, такие как "Айқап", "Серке", "Казах" 1915-1917 гг. Журналы имели особое значение, ведь это было средством передачи новостей народу. Их основная цель: информирование жителей о текущих политических событиях и главное - сохранение прав казахов, распространение как можно больше казахской культуры, ведь в то время была руссификация и все отменялось партией. Проуществовали эти газеты недолго, но их след в исторических

событиях Казахстана несомненно большой.

Ноты и цель национальных политических движений были одна, они имели разные идеологические направления - социальная, радикальная. В разных политических кризисных ситуациях они придерживались разных мнений. Яркий пример этому - восстание 1916 г., радикалы придерживались позиции, что, «положение казахского народа будет лучше если мы будем молчать!», а другие деятели идеологических направлений наоборот - поддерживали и участвовали в самом восстании.

Соответственно после появления множества газет поэтами появлялись и политические партии. Всему известная партия «Алаш», «Уш жуз» и т.д.

Идея создания партии «Алаш» появилась еще в 1905 г. В 1917 г. начали издавать как я выше упомянул свою газету под названием «Казах». Главным редактором которого стали Ахмет Байтұрсынұлы, Амихан Бөкейханов. Однако идея создания партий раннее не поддержала русская власть, кадеты. Тогда по этой причине Бөкейханов заявил о своем выходе из кадетского состава и ^{процесс} создание нового политического движения под названием «Алаш». Информация об этом издавалась в статьях и газетах. Свою идею они смогли воплотить под конец 1917 г. Главными деятелями стала «троица» - А. Бөкейханов, А. Байтұрсынұлы, М. Дулатов. Даже все же каждый из партий «Алаш» играл роль, он хорошо образован и уверен в своих точках зрения.

В дальнейшем им удалось добиться автономии „Алаш-Орда“, со своей территорией, законом из 10 пунктов.

Алаш-Орда просуществовала с 1918 по 1919-20 г., так как это не было востребовано Сов. союзом. Действия этой партии повлияли на будущие события и их точка зрения, законы применяются до сих пор в жизни основной для Казахстана.

Партия „Алаш“ также имела свое газетное издание. и политику, просуществовав недолго по тем же причинам что и другие общественные движения.

Анализируя все эти факты, я могу сказать что труд и деятельность Казахской интеллигенции в партии не прошел зря. Они имели влияние на казахояческое самосознание народа и действительно проложили путь в светлое будущее молодежи.

Их заветная цель исполнилась позднее 16 декабря 1991 г. - Казахстан стал Независимым государством, со своей Конституцией, землей, армией.

XX ғ-дың басында қазақ зиялыларына, ғылым саласы қозғалыстарына қазіргі қазақ қоғамына не сондай-ақ қазақ қоғамында ролі зор болды. Олардың қазақ халқына деген істерін өзген айтқан, қарама-қарсы қандорсақта барлық тағыл істерін қолға алмайлаз.

Мен XX ғ-дың басында барлық қазақ зиялыларының істерін тағыл берге алмайлаз. Сондықтан тек деңгей тағылдан зиялылар^{мен} олардың қазақ қоғамына деген істерін тағыл келсем бе деп есім.

1904 ж I Николай патшаның жарлығымен қазақстанда газет, журналдар тағыл басы бастады. Ол тағыл, "сөз бен баспасөз еркіндігі" болмаған. Ол бірінші тағыл Айтқан - Керемет аталықтардың басылмайлазмен келетін. Содан кейін "Қазақ" газеті мен М. С. С. газеттері мен тағылдар еркін қазақ зиялылары өз өнер тағылдарымен, олар, мақала, романдармен баса қазақ халқына не басыл тағылдың тағыл тағылдары. Бұл тағылдарға қазақ қоғамында өзіндік сана мен мәдени тағылдар сақтауға қиын болды. Сөбі, бұл тағылдарымен соған келсе тағылдың "Бір тіл, бір тағыл" деген тағылдар тағылдар. Бұл олар тағылдарға қазақ зиялылары қазақ халқының тілін, мәдениеті мен тағыл тағылдарында зор үлес қолға. М. Дулатовтың "Баспасөз тағыл", романды алғаш қазақ қоғамына тағыл тағылдың алғаш келді. Оның, "Ол қазақ" тағылдары, тағылдар қазақ халқына рух берді. Бұл тағылдардың тағылдары тағылдары.

Сізін келетін тағылдарымен қазақ қоғамына тағыл тағылдарымен келсем деп есім. Адам қозғалыстары қазақ

XX-басар 8-ші ғұсасын қозғалып келеді.
 Осы қозғалып әсерінен әлемде әртүрлі идеялық бағыттар
 тарады, солардың негізгілері: Демократтық, Коммунистік,
 Фашистікпен Монархтық. Демократия - мәңгілік еркін,
 тәуелсіз мемлекет деген мағына. Демократия өңділігі,
 шаруашылық және білімге айналады. Коммунистік бағыт
 коммунизм (материалдық, қамал) және негізгі бағытталған.
 Коммунизм әсерінен, Мұңғашпен мен қарапайым шаруа қожасы.
 Коммунизмнің негізгі бағыты Владимир Владимір Ленин
 шындығын Ресей империясының соғыстан қамалды
 Монархтың қамалдан сақталып. Ал осы ұлттың
 саяси қозғалыстардың қазақ қозғалыстары саяси
 мүдделері қамалдына әсер етті. Қазақстан негізінде
 әртүрлі саяси бағытта ұлттың пайда болды солардың
 бірі, Алаш Ордасы, Алаш қозғалысы.
 Алаш қозғалысының жетекшілері Алаш Бөкейхан,
 Ахмет Байтұрсынұлы және Міржақып Дулатов. Осы
 Алаш қозғалысының жетекшілері ұсынды, Мемлекеттік
 басқару жүйесі Республикалық, Демократиялық,
 басқару жүйесі ерекшелігі Ресейден тәуелсіз, дербес, тәуелсіз
 мемлекет болу. сол бағыттың жетекшісі Алаш
 милициясының құрылуы. Қазіргі Қазақстандағы ұлттың
 идеялық салтымен қарапайым шаруа қожасы келеді.
 Қиындық кезінде ұлттың өзіндік сақна мен мәдени
 мұраға сақтауда қазақ зиялыларының ұстанымында
 мен қолжетпейтін тарихи тұрғыдан қарағанда өңсе
 зор ықпал еткен мұра. Ахмет Байтұрсынұлы

Қазақ әліпбиін білемін дегенде, Мұхамбет Әбдішев
Біздің сіз оқитын мұндағы мәтінді
Қазақша жазған. Біздің ұлт зиялылары сізге
Болып қалған қалған мұндағы мәтінді
Ерекше оқитын алады. Сол үшін бағамның ерекшелігін
Батыс білімге ұлттық оқушы қажет.

3. Кеңестік кезеңде ұлттық өңдік сана мен мәдени мұраны сақтауда қазақ зиялыларының ұстанымдары мен қозғалыс тарихи тұрғыдан бағалы.

Қазақ зиялылары Кеңестік кезеңде Қазақ елінің мәдени мұрасын, тілін, салт дәстүрін, ұлттық санасын жою үшін аямай тер төкті. Кеңестік кезеңде қазақтар ішкі ара руға, ширге бөлініп, тілінен, дінінен айырылуға барды. Себебі бұл кезде КСРО қазақтарға ашаршылық, ішкі-ара іріткі, діннен ұмыттару, ортаңды секірі заттарға мәлеп, күштеді.

Осы жағдайларға ұлт зиялылары бей-жай қараған жоқ. Әкеі М. Мұхамбаев, А. Байтұрсынов және т.б. секілді зиялылар тер төккен еді. Алар КСРО саясатына қаршыласты, қазақ халқының дәстүрін, тілін, дінін, ұлттық санасын ұмыттармау үшін күрескен.

Мәселен Аян Қазақ (секірі.) (Аян Қа) секілді керішесті шаруалар жоюға, қалыңға берген. Ал А. Байтұрсынов жіттігі шырға, қалыңға бағындыруға тырысты.

Сол балаларды оқыту әрине оңай болған жоқ, себебі қара халықта жағдай болған жоқ. Байдаң, балаларды оқыт, кеді халықтың бұл оқыса, бұл оқыған жоқ. Зиялылар осы үшін тер төкті, орта мектептер ашылды, қолдар мектептері ашылды.

Университеттерде қазақ балалары көптеп оқыды.

Бірақ КСРО саясатына қарсы шығу оңай болмады, көбісі атылып, алы жағалға кесілді, еңбектері ортанды, бағыз жағдайда қаза тапты, шір аударылды, тұтқында тұсқандар өте көп.

Осы айыптардың көп себебі: ішін-ара алауыздықпен сатқандар болды, іштен шыққан шаулар көп болды.

Құрықта келе: қазақ зиялылары қазақ халқы үшін төккен тері таудан биік белары. Себебі олардың арманы орындары. Енді сол армандарындағы тілсіз, дінімізді, салт дәстүрімізді ешқашан мастар ұмытпайды деп сенемін. "Мен мастарға сенемін!" Мәтін Шүкеев.

- 1) XX ғасырдың басында ұлттық саяси қозғалыстардың басталуы білшең. Әрине, Алаш қозғалысы. 1917 жылы құрылды. Мемлекет болып қалыптасқанға дейін, автономия құруға үшін бағытталды. Мемлекеттік Думаларға ("") сайланып, өз бастамалары кезінде газет - журналдар мен кітап шығарды. Мәселен 1911-1914 жылдар аралығында "Ақшап газеті", 1915-1918 жылдар аралығында Ахмет Байтұрсынұлы редакциясында басталып "Қазақ газеті". Алаш зиялылары газеттері мен журналдары қазақ арасында бірінші болып халықтың көзін, сауатын ашты.
- 2) Алаш зиялылары көп жетекшілері ұлттың бағдарламалық айқын атап кеті аламыз. Ол 10 бағдарламалардан тұрды. Қазіргі Қазақстанның ұлттық идеяларымен сәйкестірілген бірінші ұжымдықтар бар. Мемлекеттің айқын келіп тұрған тағдыры дегені мемлекеттің болуы. Яғни заңдылық мемлекет болып қалыптасуы. Ойын мемлекет болуды да қауіптері бар. Олар қазіргі болып жатқан жағдайлар мен ақпараттық желілер арқылы біліп отырыңыз.
- 3) КСРО кезінде алаш зиялыларына өте ауыр кезең болды олар болды. Бірақ онда да, қазақ балаларының көзін ашуда маңай тир төхетті. Оған мынама бағатын зат көп. Қазақстанда өзі тұрған түсіні кірмейтін заманда алтынға жоланды қалған. М. Дулатұлы «Баянның Алашын» жазды. 1903 жылы Орынборға паролы көрді. Қазір бұл біз үшін аса маңызды мұра. Асты да, «Алаш қазақ» кітабы қазақ балаларында 1910 жылы басылып шығарылған.

сондай җиш заманда камовтош, баландош кәҗин,
сауатш ашуб камов кирә еткен Аһан зияһонар-
дош камов үшкн пасаташ җәҗишәтә, әл җәҗәҗтош
мәндә.

мен зоратирнай кеш, аман зиянчарданы
казак халкын казаткан ашурда терек еңбегі еткенін
айткан кеші. Башиама тер мен қаз қозак
халкын казаткан ашу үшін төгілді. Осыны бәрін
екерін, аман зиянчарданы еңбегін қозимізді
қарашаңдай сағатта қараст!

XX ғасырдың басындағы ұстазның саған қозғалыстардың идеялық бағыттың өзін ұстазның зиялы қауымы, оның ішінде Әлихан Бөкейханов, Ахмет Байтұрсынұлы, Міржақып Дулатұлы және т.б. құрады. Мақсаты: реформалар арқылы қазақ халқының отарлық езудан азат ету, Ресей құрамындағы автономияны ел бау еді. Бұл бағыт Әлихан Бөкейхан бастады: діни, революциялық және т.б. Бұл бағыттар қазақ қоғамының қалыптасуына тиірді. Әлихан Бөкейхан автономияның алды, халықтың мәдениеті мен өміріне бағытты, мәдениетімізді біліммен қалыптастырды. Әлихан Бөкейхан қазақтар үшін алатын орны зор. Себебі әлемді зиялылар қазақ халқының тұрмыс-тіршілігіне, білімі мен ғылымына, мәдениетіне, өзіндік санасы мен қалыптасуына аса назар аудартты. Мәдениетіміз қазақ қоғамының мақсаты қазақ автономиясын құру, қазақ балаларының білімді, зиялылар мен жетекшілерді баулау. Әлихан Бөкейхан мәдениетімізді ұсынған мемлекеттік жүйесі қазақ қоғамында басын алған дағдарыстардың шешімі мен отарлық езудан азат етуге тиірді. Қазіргі Қазақстандағы ұстазның идеялық санасының басын, білім деңгейінің төмендігі айқындалады.

Мәдениетіміз қазақтардың рухани сана мен мәдениеті, сонымен қатар дүниетанымы - тарихи жағдайының, ұстазның өмірінің нәтижесі қалыптасқан деген құрылымның біртұтас жүйесі қалыптасқан. Бұл тұрғымен Ахмет Байтұрсынұлының "Қазақ өмірінің өркені" деген айтуынан байқауға болады.

XX ғасырда ұлттың саяси қозғалыстардың идеялық бағыты сол кезеңдегі қазақ қоғамының саяси мәдениетінің қалыптасуына ықпалын тигізді. Ұлттың саяси қозғалыстардың идеялық бағыты біздің қазақ қоғамына тәртіп тауып тигізді. Ұлттың саяси қозғалыстардың негізін қалаушы Ахмет Байтұрсынұлы және тағыда басқалары. Бұл кезеңде тарихи тұлғаларымыз саяси мәдениетті қалыптастыруда көп деңгейде ауна кезестерін айтып ықпалын тигізді. Тарихи фактілері мен үйенер болса, сол кезеңде дамыған маңызды саяси XX ғасырда дамып келе жатқан мәдениеті орта бастағы. XX ғасырдағы ұлттың саяси қозғалыс қазақ қоғамының мәдениетінің дамуына өте көп деңгейде үлес қосады. Адам партиясының негелері Міржауып Дулат, Мухомбет Байқайған, Ахмет Байтұрсынұлы осы кісілер ұсынған мемлекеттің басқару органдары Ұлттың сол кездегі мемлекет басқарған алдыр қазіргі пәтте маңызды тұлғаларымыз осы адам қозғалысның негелері маңызды ұсынған тәсілмен, қазіргі кезде де бұл кісілердің еңбегі ескеріліп қалып маңызды мақсаттарында күрелімізде зор қамқорлық орын алады. Адам қозғалысның негелері ұсынған тұлғаларымыз қазіргі Қазақстанда ұлттың идеялық саяси партиясы болса, Қазақстанның ұлттың идеялық қарамағында Адам қозғалысның негелері маңызды ұсынған тәсілмен деп айтамыз. Себебі, Қазақстанның ұлттың идеялық ол қозғалыс саясиетке сәйкес ол адам қозғалысның ерекшелігі негелері ұсынған мемлекетті басқаруда міне сол себепті адам қозғалыс дұрыс деп санаймыз. Бұл екі пәтте екі күрелі саясиетке айтар болса, біреуі адам қозғалыс, ол екіншісі Қазақстанның ұлттың қозғалыс тәсілі айтылған міне сол үйенде келіңіз көз қарамағы екі күрелі және екі айта. Келіңіз кезеңде дамып маңызды сақтауда қазақ тұлғалары аз күрелі көрмейді көп қыңғырлар.

Қазақ жиямдарының ұстанымдары мен қазиметі өте жақсы дәрежеде болған. Қазақ жиямдары Әхмет Байтұрсынұлы және Әлихан Бөкейхан т.б. Осы ұстанымдарын айтатын болсақ, қазақ еліне тәуелсіздік ау еді. Мы қазиметтері сол қазақ еліне тиісінше жасап, өз еңбектерін тастау. Яғни осы қазақ жиямдары біздің Қазақстанамызға көп еңбектері тиісін жасап. Яғни балашақ ұрпаққа біраз өмірлерін, өз ақылдарын, білімдерін тастап кеткен. Осы ата-бабаларымыз өз елі, қазақ жері үшін күресіп тәуелсіздігімізді аманбау. Енді алар осы қазақтардағы балашақтан айнап ара қарай да еңбектеніп. Біз тәуелсіздігімізді оңай жасап аламыз. Қалайша ата-бабаларымыз күресіп, өз қазақ елі үшін жандарын қызып жандар. Осы бабаларымыз ішінде өз орындары ерекше жо қазақ жиямдары. Қазақ жиямдарыда басқалар сияқты жанып қызып жандар. Осы қазақ жиямдарының ұстанымдары мен қазиметін тарихи тұрғыдан бағалайтын болсақ өте керемет дерітін едім. Әйткені қазір сол қазақ жиямдары тастап ^{жеткен} білімдерімен еуропадан, өз дәрежесімізді жетарыпатып жатармыз. Қорықпандымай айтқанда біз балашақ ұрпақ Қазақстанамыз үшін еңбектенуіміз керек. Жітпей білім аламыз, білім өмір шырғағы деп берер айтпаған. Біз өз елімізге пайдаландыра тиісін үшін тек қана қазіргі қазыпты білім ау қажет. Біз балашақ ұрпақ өз елімізді дамытпай, қалайша шет елдерге танытпаймыз керек. Біраз біз ас үшін білім алып еңбектенуіміз керек. Сонда қана өз жемісімізді көре аламыз. Біз Қазақстан үшін тек білім алып, алға қимылдамыз қажет. Тек қана алға!

XX ғасырда Қазақстан халқы КСРО-ның құрамында болды. КСРО-дан бізге саған мәдениеттер қалыптасты, яғни өз ақпағын тигізді. Оның оқ тұстары болғанымен, теріс тұстарында жетерлік. Мысалы біздің кейбір мәдениеттеріміз орыс мәдениеттеріне ұқсас, яғни біз орыс мәдениетін өзімізге даярлағанбыз. Бөлайша мысал қалып алсақ, қызылден ас ішу т.б. Сол заманда қазақ осындай кішігірім мәдениеттерді білмеген. Оның себебі сауатсыздық.

XX ғасырдың басында қазақ елі сауатсыз, білмей, нағыз мемлекет болған еді. Соның кәсірінен орыстар қазақтарға күл қылып, басынан алған. Қазақтар ішінен мұндай қозғалыста топтанушы келетін жетекшілер жоқ емес, бар, яғни „Алаш зиялылары“. Алаш зиялыларына Ахмет Байтұрсынұлы, Мәжліс Ахметбаев, Міржақып Дулатов атты ұлт азаматтары жатта. Олар қазақ халқының сауаттан алуға, мәдени мұраға қалыптастыруға аяқбай еңбек етті, тіпті ақор алдында осы жағдайға қаза тапты. Олардың басты мақсаты біріншіден елдің сауаттан алу болса, екіншіден қазақтар қазақ басқару керек, орыс емес, өзіміздің тіліміз болуға қол жеткізген айқын мақсаттары болды. Осы мақсатқа олар қол жетті. 1991 жылға дейін Қазақ халқы КСРО құрамында болып, ~~өз~~ мемлекетті басқарған орыс болса, 1991 жылы Қазақстан өз тәуелсіздігін алып, мемлекетті басқару президенттілікке өткізіліп алумен болды.

XX ғасырдың басындағы ұлттың саған

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ОҚУ АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІНІҢ
“ДАРЫН” РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ КӨСІЛТЕР

Қоғамның идеясы Қарақтың сағатын ашу, білімге құштарлықты ашу, мәдени мұраны қалыптастыру болды. Бұл идея қазір қоғамның сағам мәдениетінің қалыптасуына үлкен өзіндік етті. Осының арқасында мәдени мұра қалыптасты. Қазіргі таңда да „Мәдени мұра-2030“ атты идея жүзеге асырылуда. Одан басқа өзіндік тіл, ұлттық киімдер, ұлттық құндылықтар мәдениеті қалыптасты. Осы тұрғыда мен Ахмет Байтұрсынұлының еңбегін айбын келіп тұр. Ол кісі қазақ елінің мемлекет болуына өз әсерін тигізген зиялы азамат. Оның еңбектері көп. Инасы бұл ағамыз қазақ еліне қазақ элімізін омып келді. Біз қазіргі таңда осы эліміз арқып, жас ұрпақ өз сағатын ашуда. Одан бөлек Ахмет Байтұрсынұлы мемлекет басқару элімізін орып ашуда өз үлесін қосты. Тіпті осы жайт үшін атымызға кеткен еді. Қазіргі кезде бұл зиялы ағамыздың есімі тарихта атын эріптерімен белгілеп тұр десекте болады.

Қорытындылай келе, менің ойымша бұл зиялы азаматтарымыздың жасаған ісі өте дұрыс, эрі орынды. XX ғасырдың басты идеясы, қазіргі таңда біздің ел болып, басқа мемлекеттерге үлгі болып жатырғанымыз. Кеңестік кезеңде ұлттық өзіндік сана мен мәдени мұраны сақтауда қазақ зиялыларының ұстанымдары мен қызметі ерекше елеулі екендігі белгілі.

1. XX ғасырдың басындағы ұлттық саяси поэзиястардың идеялық бағыттарына салыстырып, олардың қазақ поэзиясының саяси мәдениетінің принциптеріне ықпалын талдау.

XX ғасырдың басында көтеріліс пен қараңғылық шеңбері көптеп орын алды. Сол көтерілістердің ең ірілері, 1916-1917 жж. ұлт-азаттық көтеріліс, "Исатай-Масанбегі", "Кекесары хан" т.б. секілді мұқалалардың көтерілістері. Атаптан оқиғалардың барлығының мақсаты бір; ел егемендігін сақтау, мәуелсіздікке ұмтылу, ұлт теңдігі, биік пен халық арасындағы түсіністік.

Осылардың ішіндегі 1916-1917 жж. болған көтеріліске тоқталамын. Бұл көтеріліс 1916 жылы "Тың жұмыстарына марты" туралы жарлықтың қабылдануымен басталды. Жарлықтың мазмұнына тоқталсам; "17-50 жас аралығындағы жұмысқа жарамды кез-келген ер азаматтың тың жұмыстарына мәжбүрлі түрде жұмысқа жіберілетіні туралы бұйрық". Бұл жерде көтерілістің туындауына түрткі болған жағдайдың бірі мынадай; байлар мен ақсүйектер балаларын білікке параберу арқылы "жұмысқа жарамсыз" деген аңызға арқылы алып қалу. Кей отбасылардың ошағындағы жамбыл ер адамның "кемес сапарға" аттандыруы, "бұрға шөкке түскен шөкпей" көтерілісті алауласты. Ішіндегі оқиғалардың көбінің басталуына осындай жағдайлар себеп болды. Себебі әртүрлі болғанымен барлығының (идеясы) (ұлт) идеялық бағыты; ұлт-азаттық.

Осындай уақытара көтерілістердің арқасында еліміз тәуелсіздігіне алды. Сол тәуелсіздікке жетер жолдағы бұрын кезектерде базар қоғамы көмек көрген, достық пейіл сезіне білетін. Өзге қоғам мен ұлт өкілдерінің арасында достық және саяси шеңбер құра білді. Елімізде, сураған мақта көмек болып созылды. Сонымен арқасында болар, қазіргі таңда еліміз көптеген егермен достық қарым-қатынаста және жүздеген егермен дипломатиялық келісімшартта. "Қазақ дос басына іс түскенде білінер" дегеніміз, еліміз сол кезектерде қазақ достарын мауып, саяси мәдениетін қатынастырды.

1. XX ғасырдың басында Ислам мен Мәжәһидет бастаған
 кіші халық батырлары Ресей Федерациясына қарсы көтеріліс
 шығады. Оған себеп таң жерлеріміздің еріксіз түрде
 қосыл жеткен, жетпеген ер адамдарымыз бұрын шығару,
 көшіп қонуға және қосылғандықтан қолымыз жерлерді таңдап
 алу болды. Сондықтан олар Ресей Федерациясына қарсы
 көтерілісті бастайды, оларға таңдап бастап қулау-
 дымыз батырлар қосылады. Олар күн біріктіріп
 Ресей қарсылаған батырлар қарсы қосылуға мұқаб
 етеді, бірақ батыр солтүстікке қарай жеткенде
 оларда Ресей әскерімен Ресей қарсылаған қарсы
 оларда. Сол жерде олар жеңіліс табады, себебі
 қару жарағымыз жетіспейді мен Ресей әскерлерінде
 отты зәуірлік болды.

Сіңісі көтеріліс 1914-1924 жылдар аралығында
 Кеңесар бастаған ұлт азаттық қозғалыс болды.
 Кеңесар өз еліне қосылып жатқан Ресей федера-
 циясының олардың қарсы таңдап және қарсы
 қосылуға таңдап қылу мақсатында. Ресей федера-
 циясының олардың қарсы таңдап және қарсы
 қосылуға таңдап қылу мақсатында. Ресей федера-
 циясының қарсы ұлт азаттық көтеріліс
 бастайды. Кеңесар ұлт қарсы бастап біріктіруді
 ойлады және бұл ойымызға қарсы оларда,
 сондықтан олардың Ресей әскерлерімен, Ресей қарсы-
 ларан біріктіріп ұлт азат бастап қарсы ұлт азат,
 бірақ бірі бірі Ресей әскерлерінде қару жарағымыз
 айтарлықтай мұқаб болды, отты

зексізден, екі ауызды шартпен, қыздармен тең қалып
 мімен әсерлер болды. Ол тарихи әлемдік ішкідегі қарымды
 қызық Түркістан қаласына дейін шегінуге мүмкін келеді.
 Бірінші ол түркіде қыздар қалыптасқан ұлттық болса да
 тәуелсіз қонақ алып, кеме қыздармен қызық қалып болып
 тарихта қалды.

Екі ұлт азаматтар, көтеріліске қарсы қалыптасқан
 тәуелсіздік қалыптасу мен қалыптасқан бейбіт әмір
 шығу болды. Сөзінше идеалға болса да қалыптасқан
 жер мен көмір - қызық қалыпта қалыптасқан қыздар
 қалыптасқан қалыптасу.

Ұлттар, қалып қалыптасқан қыздармен 1914
 жылы тұрғындар Адам қалыптасқан, онымен қалыптасқан
 қыздар қалыптасқан қалыптасқан өмір сүруге үшін болып
 қалыптасқан қалыптасқан. Ол ең алғаш қыздар қалыптасқан
 қалыптасқан, еңде не болып қалыптасқан, бұрын қалыптасқан
 кеме ресей федерациясына қалыптасқан қалыптасқан. Қалыптасқан
 қалыптасқан Адам қалыптасқан қалыптасқан көп бейбіт қалыптасқан
 сүруге қалыптасқан. Қалыптасқан қалыптасқан қалыптасқан
 қалыптасқан қалыптасқан қалыптасқан қалыптасқан қалыптасқан
 қалыптасқан.

XX ғасырдың басында қазақ даласында бірнеше ұлттық-саяси қозғалыстар пайда болды. Олардың ең негізгілері - "Алаш" қозғалысы мен Кеңестік Саясаттағы коммунистік топтар. Алаш қозғалысының идеялық бағыты - ұлттық автономия құру, білім мен ғылымды дамыту, демократиялық реформаларды енгізу, жеке меншікпен ұлттық мүддені қорғау. Алаш көсемдері І. Бөкейхан, А. Байтұрсынұлы, М. Дулатов т.б. қазақ халқының ұлттық сана сезімін оятып, бостандық пен тәуелсіздікке. Ұлттылығына неол ашты.

Ал Кеңестік Саясаттағы топтар марксистік-лениндік идеяны ұстанып, мар күресі мен ортақ, меншік мәзінде социалистік төлем құруды мақсат етті. Бұл Саясат Алашқа қарсы идеологиялық күрес жүргізді.

Алаш қозғалысы - қазақ саяси мәдениетінің негізін қалады. Олар тұңғыш рет заңды түрде партия, үкімет құрып, халық мүддесін саяси деңгейде қорғауға тырысты. Кім көсемдерінің еркін ойы, саяси сауаттылығы кейінгі буындарға үлкен әсер етті. Кеңестік кезең саяси қатысуға шектеу қойса да, саяси құрылым, идеологиялық тәртіп арқылы халықты басқару тәжірибесін қалыптастырды.

XX ғасырдың басындағы ұлттық қозғалыс мер қазақ халқының саяси сана-сезімін көтеріп, қозғалыстың белсенділігін, саяси мәдениетінің негізін қалады. Алаш қайраткерлері ұсынған демократиялық ұлттық идеялар тәуелсіз Қазақстанның қалыптасуына маңызды рөл атқарды.

Аллаш қозғалысқа жетекшілері ұсынған мемлекеттік басқару
тұжырымдамасына ерекшеліктерін анықтап, оның қазіргі Қазақстанда
қолдану ықпалын анықтадық.

1994. жаныс 5 аралық тұратын "Аллаш" партиясы құрылды.

Онда әсіресе жаныс, ұлгі тұратын 5 аралық болды. Нәтижелі
жетсек: Мірназар Дулатов, Мұхтар Байықсан, Ахмет Байғұтқалиев.
Бұл тұжырым мемлекеттік басқару жүйесінің дұрыс емес
емесін анықтап, халыққа жаңашар бағыт ұсынады. КСРО-
ның яғни, Сталиннің басқару жүйесі социалистік болды.

Осымен халықтар қорқыту, қарамау секілді әрекеттермен басқару
жүйесі дұрыс деп ойлады. Егер халық білім алып, мемлекеттік
басқару жүйесі жаңалықта келерлер болса, жаңа бағытпен
деп қорқыта. Халықтар көзін ашыта, білімге шағартын адам-
дардың барлығын, атап айтқанда Мірназар Дулатов
секілді тұжырымдармен көр аударта, тіпті оғу жағалама на-
йып болса. Халықтар білімде жеткізсе болса, жасырын
кітап шартарға да оқы біліп қойып, кітаптар жасарған өмі-
зін, "қатынас" деп айтқанда оғу жағалама жаса еді.

Тәуелсіздік аралық болса, бұл тұжырым мемлекеттік
басқару жаңа ұсынды яғни барлық білім, ақыл, еркін
болса деп, ол ұсыныс бұл ұсынысқа қабылданды. Қайта,
бұл кісілерді араға ірікті мемлекеттер деп қабылдап, қа-
лауда болса кінә артта, айыптауға дайын болды, сол кезеңге
байланысты елде іздеді. Ақырында, Аллаш партиясы құрылды,
жариядағы жұмысқа әр елден көр аударта және тәуелсіз
болса жаңашар қолданылды. Еліміз 1991 жылы 16 желтоқсанда 22-
жылдық алтын оқ қандымыз еркін, басқару жүйесінде өзіндік май-
ып болды. 5 аралық жүйесін анықтап.

Параграф 3.

ЖЕРО мамлекеті кезінде қазан даласында қыдау да, қыдаурау да бағды. Күйік қыдауға ақыл ай-саңаа бет бұрамағы кездесті. Кеңестік кезінде қыдау өзінің саңа мен илдені мұрағы сақтауда қазан зиялыларының ұстанымына-ры мен қыдауы еңуі бағды.

XX ғасыр басында саңа репрессияларды, ұлт-азаттық қыдау кезінде қыдау бағынан қыдау сақтауды еді, саңа бағды бағаларының ақыл ба-мағы, күйі қазан мектептері саңа маман бағды. ЖЕРО мамлекетінің Қазан ЖЕР-і күйі бағына XX ғасыр аяғында қазан кезінде мектептері саңа бағды. XX ғасырдың 70-80 жылдары қазан мектептері 90-ге аяғы бағды. Сақтауды күйі маман бағды, бағаларды бағалы саңа бағды. Күйі қыдау мектепке, күйі саңа қыдау бағды, күйі қыдау бағды, күйі қыдау бағды, күйі қыдау бағды.

Күйі ақылда саңа сақтауды күйі маман бағды. Қазан зиялы-лары сақтауды маман бағды, күйі маман бағды, күйі маман бағды, күйі маман бағды.

2. Алаш қозғалысының жетекшілері ұсынған мемлекеттік басқару тұлғалықтарының ерекшеліктерін сипаттап, олар қазіргі Қазақстандағы ұлттың идеямен санаспайды.

XX ғ. басында қазақ халқының азаттығымен тәуелсіздік таңындағы ерекше тарихи қозғалыс. Алаш қозғалысы тарихы көрді. Оның жетекшілері - Жұмақасым Төкейхан, Ахмет Байтұрсынұлы, Міржақып Дулатұлы сияқты тұлғалар да басқа ұлт өкілдері болды. Олар қазақ үшін баянған кеңес үкіметінің істеріне қосылмай, өзіндік ай пікірлерін айтып наразылығын танытты.

Сол замандағы зиялы қауымдардың көптеген еңбектерін кеңес билігі тыйым салды. Нең? деген сұрақ болса, ол кезде зиялы қауымдар еңбектерінде халықтың тұрмыс-тіршілігінің төмендігін, азат-түліктің тарихымыздың және де ең бастысы билік басқарудағы адамдардың, басшылардың халыққа қатынасы (қасуы, болды) қолында ұстанған ашық айтқандары үшін олардың еңбектерінің көзін тастады.

Айта кетсек, Алаш қозғалысының жетекшілері мемлекетті басқарудағы өз идеяларын ұсынды. Оларда айта кетсек, ең алдымен 1) Мемлекетті парламенттік басқаруға көшірту 2) саяси тәуелсіздікке, яғни адамдарда тәуелсіздік пен тәуелсіз бас бостандықпен айырмашылық, 3) баспасөз бостандығы 4) (білім) білім мен дінді ер тандау құқығы.

Бұл идеялар сол кезеңде ғана емес, қазіргі қазақ-
стандағы ұлттық идеямен теңдей. Бұл ұлттық идея-
лардың барлығы Тәуелсіз елімізді дамыту мен біріктіріп болып
қала береді. Қысқартпай келсем "Адам қожалығына"
жетекшілері ұсынаған мемлекеттік басқару тұжырымда-
масымен қазіргі қазақстандағы ұлттық идеямен сабақ-
тастықтары бар. Екеуінің де мақсаты қазақ халқының
еркіндігі мен тәуелсіздігі болып қала береді

Алғаш партиясы 1914 жылы құрылған. Оған баста мадсаты білім беру, жағдай жаңарту мадесізіз болуа, жағдай балалары өз мілдерінде өзіміз білім ала алуға және қоғамға баықалықта болуа. Оа себептерімен 2.Төлейхан "Алғаш" партиясын ашты. Оау дұралында М.Дулатов, М.Құшабаев, 2.Таймурзаұлы және М.С. Мұста. Кейін араға ұлтшыл және айып таза аста турмыға көтеді.

Олар аста жағдасана кесіледі. Оларға кеуісіне келіген жоқ. Олардан кейін (Мұстахан Құшабаев) "Алғаш, жағдай" атта келісін шатарада. 1919 жағдайда баста жағдай жаңарту ұлтшыл сана - селіміз аста, мадесізіз мемлекет құруға мадсат аста. Алғаш жағдасанастың кестеліміздері ұлтшыл мемлекеттік басқару түрлері астамасын баста кесіледі - демократиялық және ұлтшыл мүддеге келісуде. Олар бұлшкім жағдай сайлауға өзіміз өзіміз жағдай аста, жаңа ұлтшыл, өзіміз астамасын тек құруға болуа астамда. Оа ол жағдайда отарлау басқару кеуісіне жағдай астам астам жағдай еді. Жағдасанастың кестеліміздері жағдай жағдасанастың баста астам демократиялық, жағдай мемлекет ретінде келісін. Оамен жағдай Алғаш райшаралары астам, мілді, діні және мадесізіздік мадесізіздік жағдай баста мілдіт деп санауға. Олар ұлтшыл автономия құру, жағдай жаңарту өзіміз басқару құруға астамда өзіміз.

Алғаш жағдасанастың мемлекеттік басқару түрлері астамасын өзіміз, өзіміз және жаңа астамды келісін ұлтшыл идеяға өзіміз. Оа түрлері астамасын мадсат баста мадесізіз жағдасанастың демократиялық жағдай астам мадсат баста мадесізіз.

Советский период - тяжелое время для всего казахского народа. Кажется, будто народ теряет своё культурное наследие и самосознание, но с появлением казахской интеллигенции всё изменилось. В составе интеллигенции были люди, любящие Родину всей душой, готовые отдать жизнь за неё. Они были не только патристами, но и образованными людьми, стремившимися распространить мирное знание. Но увы, их судьбы были закончены жестоко. Я хочу отметить нескольких участников казахской интеллигенции. Ахмет Байтұрсынұлы - основоположник казахской литературы, просветитель, писатель, "учитель нации". Является одним из основных участников казахской интеллигенции. Его труд и работы дали силу казахским школам и образованию. Он был не заслуженно обвинён "врагом народа" и отправлен за решетку. Мир-жұб (Миржакин) Дулатов - писатель, поэт, участник казахской интеллигенции. Дулатов автор таких произведений, как "Оен қазақ", "маса". В книге "Оен қазақ!", то есть пробуждайся кыргыз (казах) призываю народ к учению, национальному самосознанию. Называю то шаткое положение народа "шұбоқши снем". А в произведении "маса" писал о разных изобретениях, как радио, телескоп, ракета и многое другое. Это был своеобразный призыв к развитию. За свои деяния он был от-

правлен за решетку и расстрелян. Описывая этих
великих людей я понимаю, как сильно они жемани
получить свободу и благополучие Родины. Иттемш-
енице дарина мұқ надежда, пробуждена патрио-
тизм, призываю к национальному самосознанию.
Мне кажется, без нее казахский народ оконча-
тельно потерял бы свою историю и культурное
наследие. Я очень высоко ценю роль и деятельность
иттемшеницы. Все эти люди кровью и потом
строили историю, наше будущее, отдали жизнь за
Родину. Мы никогда не должны забывать исто-
рию, и тех, кто был в ней.

Қазақ зиялылары - қазақ халқы үшін аяқтала, ұлт мүддесін сақтау үшін барла сайлау азаматтар десем болады.

Бұл сөздеріме өзімнің кетінде осы зиялылардың айтқан сөздерін келтіруге болады. Мәселен аяқтала боламыз, "Тірі күрсе қазаққа қолжетпей қоймаймын" деп айтқанын түсіне болады. Мақта ұлт зиялылары бұл халқымыз ауыр келгендігіне қарап, жан-жақты жұмыс істеген келген, сонымен қатар бәріне басым "Күрт сендей елдеміз. Күндіз күнкіз, түнде үйдеміз айырамыз" деп өз қарарымызды білдірген.

Мәдени ишаралар сақтауда күрші қолжетпестер аяқтала сайлау бірі шешім шешіме газеттер шығару. Мәселен 1978 ж. "Қазақ газеті" жарық көреді газеттердің басыла шығуы өзімізден өзіміз, қазақтар мәселен аяқтала боламыз. Шіржақов Әділұлының "Өз қазақ" деп ұран көтеріуі. Қазақ халқы рухани көтерілуіне, аяқтала көтерген түрде. Осы секілді газеттері күрші басымдығы қазақ халқымыз бәрімізді өзімізді бір қарар кезінде үйдеміз халқымыз себепті болады. Осы басталудан кейіннен өзіміз, қазақ фильмдерінде басымдығы аяқтала басталды. Мәселен 1938 ж. "Аяқтала" фильмі. Мұның бірі қазақ зиялылары қазақ халқымыз ұлттық сайлау мен мүддесін сақтау кезінде мәселен келген түрде және бұл бір бәрімізге тәлім.

Қорытындылай келе келген кезінде ұлттық өзіндік сайлау мен шешім ишаралар сақтауда қазақ зиялыларының ұстамамыз мен қолжетпестер аяқтала басталды бәріміз.

Незектік кезеңде ұлттық өзіндік сана мен мәдени мұраны қазақ зиялылары сақтап қалды. Мәдени мұраны сақтауға ат салысқан қазақ зиялыларына Мірсақан Дулатұлы, Әлихан Бөкейхан, Ахмет Байтұрсынұлы, Мүсіпбек Аймауытовты айтуға болады.

Қазақ зиялылары азартушылық қозмет атқарды. Мысалы, Әлихан Бөкейхан, 1917 ж. "Қазақ" газетінің редакторы болды. Ал Ахмет Байтұрсынұлы, Мірсақан Дулатұлы, Мұхамеджан Тынышбаев мүшесі етті.

"Қазақ" газетінде Мірсақан Дулатұлының "Оан Қазақ" өлеңі жарыққа шықты. Бұл өлең қазақ халқының ұлттық санасын оятуға, отаршылдық езгіге қарсы шығуға, халықтың қаны мен рухын көтеруге үлкен септігін тигізді.

Ахмет Байтұрсынұлы мен Мірсақан Дулатұлы "Қазақтың бас ағасы" мақаласында Әлихан Бөкейхановтың "Абай несе кезінен Пушкин, Лермонтов шотаршылдары сүйіп оқыған. Ол Еуропаның атақты адамдардан кем болмаған." деген пікірін негізге ала отырып, Абай мұрасын сақтаған, оны өз заманына паш еткен.

Ахмет Байтұрсынұлы "Әлі негрмен қазаққа қозмет етпей қоймаймын" деп өз пікірін қалдырған. Бұл пікір арқылы ол қазақ халқына адам екенін айтады. Қазаққа адам қозмет етіп, халқының теңдәйімі теңсарытуға үлес қосқан Ахмет Байтұрсынұлы Сонымен қатар Мірсақан Дулатұлы "Құрт сендей сілкіңді, күңгіз күңгіден, шүңде ұшқандай

айырылса" деп көтеріліс жаздайтын бағамалық.
Оның ишкідай пікірі халықтың сол кезде жаздай-
ын, қиындаған қазіргі ұрпаққа жеткізеді.

Қоржымдайдай келе, кезектің кезекте ұлттық
санақты және мәдени мұраның сақтауында
қазақ зиялылары үлкен рөл атқарады. Олар
халықтың санасын ояту үшін "Әнн Қазақ" өлеңін
жазған. Қазақ зиялыларының пікірі әр қазақтың
жүрегімен ораны алып, намыс пен рухты оятқан.

Дайында) историктерге оған қазақтардың және дәстүрлерінің
қазақтардың интеллигенциясы в дәстүрлерінің националь-
но самосознание и культурного наследие в советский
период.

А хотенә дәстүрлерінің қазақтардың интеллиген-
циясы в дәстүрлерінің националь-но самосознание.

А дәстүрлерінің қазақтардың интеллигенциясы оған
өз, земледелие - также родо-наследие. Как я знаю қазақтардың
интеллигенциясы оған дәстүрлерінің, скотоводство
было одним из главных занятий қазақтардың интеллигенции.

Қазақтардың интеллигенциясы оған рәсімдері, коровы,
лошаді. Хотенә дәстүрлерінің культурное наследие в советский
период. В советский период қазақтардың интеллигенциясы оған
оған культурное наследие. Одним из важнейших культур-
ных наследий - қазақтардың интеллигенциясы оған, умение делать
журнализм из бумаги и железа. Также умение собирать юрты.
Из всего выше сказанного я хотенә дәстүрлерінің вывод, что
қазақтардың интеллигенциясы в дәстүрлерінің националь-но
самосознание и культурное наследие в советский период,
оно, хорошую позицию.

Әсе

3. Дайте историческую оценку позиции и деятельности казахской интеллигенции в деле сохранения национального самосознания и культурного наследия в советский период.

Начало XX века ознаменовало рождение современного казахского национального самосознания, инициированного просвещенной интеллигенцией. Лидеры, такие как Ахман Букейханов (лидер либерально-демократического движения), Ахмет Байтұрсынұв (просветитель, реформатор казахской письменности, публицист) и Миржақып Дулатов (поэт, автор манифеста "Оян, Қазақ!") стали не просто просветителями, но и политическими архитекторами.

Казахская интеллигенция конца XIX - начала XX века сыграла ключевую роль в становлении национального самосознания, развитии культуры, образования и политической жизни народа. Её деятельность была направлена на защиту интересов казахского народа в условиях колониальной политики Российской империи и последующих революционных потрясений. Их деятельность началась с культурного возрождения реформы письменности "Жоңғар хазу" и издания газеты "Қазақ" в 1913 г., ставшей рупором общенациональных идей. Политически они отстаивали права народа, что выразилось в Каракаралинской петиции в 1905 г.

Кульминацией стало создание в 1917 г. партии "Алаш" и провозглашение Алашской автономии (Алаш-Орда). Это стало первым с момента падения Казахского ханства шагом к национальной государственности и реальным воплощением идеи самоопределения. Они надеялись использовать новую власть для развития казахской культуры и государственности. (Казахская АССР, 1920 г.)

Әз уәдәләх советского тоталитаризма национальная элита Қазақстанға оқазанса әбрәхә. Әз қонце 1920-х и в период "Большого террора" ошамордиқы и даға советские дәятелі қак С. Сейфуллин, М. Рыскулов бәли униқтоқены по обвинению в национализме. Их трагическая гибель символизировала подавление самостоятельности и стремления к автономии. Однако, их наследие, несмотря на запреты, стало источником для последующих поколений, боровшихся за суверенитет Казахстана.

Жеңестік кезеңде ұлттық өзіндік сана мен мәдени мұраны сақтауға қазақ диалогтарының ұстанымдары мен қозғалыс тарихи тұрғыдан бағалау

Жеңестік кезеңде ұлттық өзіндік сана мен мәдени мұраны сақтауға қазақ диалогтарының қосқан үлесі өте көп.

Жеңес үкіметіне қазақ елі кірген кезден бастап, 1921 жылдан бері қазақ халқы көптеген оқиғаларға бастап өткізді. Қазақ халқының өз мұрасы, салт-дәстүрі, ұлттық құндылықтары ұлттық барлығында Жеңес Одағы үкіметі бар күшпен сақталып алынғанға дейін еді. Қазақ киімі енді-мекендері тіпті көше атауларымен қоса, адам аттары да орнатыла бастады.

Қазақша атауларға орнатылған жерге қоймай ұлттық мекендерді мойлауға мойын салды.

Жеңес үкіметінің бұндай іс-шараларына қазақ диалогтары бей-жай қарамады. Адам диалогы, қазақ диалогтары - А. Байтұрсынұлы, М. Дулатов, І. Төлейхан, М. Топтоқбаев және т.б. өте көптеген диалогтарының ұлттық мұрасы, ерекшелігі сақтауға аяқталды. М. Дулатов халықты ояту үшін, қозғалыстың өрлеуі үшін үкіметтің қолына қарайтын шарттарды қаруға алынды. Жаппай сөзбе - күздегі диалогтар күшпен еуропалық ұлттарға, сол күз диалогы ортамен қолданылмай қазақ елінің білім-ғылыми асруына. Топтоқбаев ағайынның арасында 1946 жылы Мәскеуде ұлттық диалогтардың өкілдерінің арасындағы диалогтық мәселені шешуге көпшілік беріп, өзінше қоса Мәскеуде келген елі ақсақалы.

тің мемлекеттік мәселесін шешіп, Ғылыми Академиясын
1946 жылы ашады. Кейес оғата күйре білімді акаде-
миктер Ғ. Сәтбаев ашқан Ғылыми Академиясын білімді
академиктер шығарды. Кейес Оғатадағы деңгей бойынша
жарып Академия бастады.

Сонымен қатар, менің ерешке атап отыр-
мемлекеттің зиялы - Озбекші Қажібеков. О. Қажібеков өз тусы-
да мәдениет министрі болып қызмет атқарды.
Озбекші Қажібеков қазық дәлелдегі мәдениеттің биік
шыңына жеткен, дәлелдегі үлкен үлес қойды. Ғылым
болсаулар, ұлттықтан кеткен, тойлауға бастайтын
мерекелер қатарына кірген. Қазық Мерекесін қайтадан
ұлттық мерекелер қатарына қосуды осы Озбекші ата-
мыз. Ақпараттың керісін мен өйтпек керісін қайта қызығы-
рға, ұлттық құндылықтарымызға жаңа деңгей берді. Озбек-
ші Қажібеков - мәдениеттің биік шыңына жету
үшін туыс жалаңтартуды қозғалыс оқу ақпараттың тусы-
на оқпай келтіре отырып, қазықтан дәлелде, керісін
қозғалыс үлкен қолдау көрсете білді.

Қорытындылай келсем, Кеңестік кезеңде ұлттық
сана-сезімді, ашқан саясат жолында қазық зиялыларға қай-
ша қолдау көрсете тоқтатпады. Билік арқылы Мәдениет
қозғалыс болып дербестенді. Ұлттық құндылықтарымызды,
салт-дәстүрімізді білетін, тарихқа үлкен ұрпақ
болып қалыптасуымыз осы қазық зиялылардың арқасы.
Қазық зиялылар осыныша құндылықтарды сақтап қалуға
мәртепесінде тарихымыз ұлттықтан кетуі үшін
еді...

"Кешетік кезеуде ұлттық өзіндік сана мен мәдени мұраны сақтауда қазақ зиялыларының ұстанымы мен қызметі".

Қазақстан кешес үніне кірді. Сол майдан бастап қазақтар орыстана бастады. Ал сол орыстануға төтен берген көптеген қазақ зиялылары бар. Мәселен: Ахмед Байтұрсынұлы, Мұхтар Әуезов, Міржақып Дулатұлы, Мәтін Ермабаев, Асан партиясы. Олар әртүрлі мұна болғанымен ұстанымдары бір. Яғни: мәдени мұраны сақтау. Мәні зиялылар бұл нәтиже соғысқа дейін жеткізді. Зиялылар мәдени мұраны сақтау үшін көптеген оқу мұқары, газет, журналдарды шығарып отырған. Оған мысал ретінде: Ақша журналы, "Мен татпарға сенемін" және т.б. да бар.

Бірақ қазақ зиялыларының мәдени мұраны сақтау, қазақ тілін дамыту, орыстануға аңғай алуға орыс үніне тілші өткен нәтиже. Көптеген зиялылар, М. Ермабаев, А. Байтұрсынұлы, Асан зиялылары, т.б. 1965 жылдан бастап жұмысқа ұнарына бастады, репрессия құрбандары болды. Оның себебі: мәдени мұраны сақтау, орыстану аңғай алу еді. Әрбіріне әртүрлі айып тағылды. Кейбірі жұмысқа ұнамады, кейбірі ату мақсатына келді, ал көбі лагерлерге жіберілді. Яғни: Қармақ, Жұзат, т.б. Мәні зиялылардың әйелдерін де лагерге жіберді. Көптеген зиялылар мен олардың әйелдері, балалары сол жерде көз жердеді. Ал олар 1980-жылдан бастап жұмысқа бастады. Бірақ та оған қарамастан қазақ зиялылары сол кезеуде ұлттық өзіндік сана мен мәдени мұраны сақтауда

Қазақ зиялыларының қосқан үлесі зор. Зиялылар аруағында
қазір қазақ деп кеудемізді ұра аламыз. Сол зиялылар
аруағында мәңгілік аңғар, өзімізді ұрандымыз, құндымыз,
елтеудіміз бар.

Қорытындылай келе қазақ зиялылары оқосмашыда
аңғар алып, мәдени мұраны сақтауға көптеген
мүмкіндік берді. Қашша қармағына қарамалташ, өз
шотарламаларын жазып, қазақ діни атты талашын,
рух берді. Біз сол зиялылардағы ең алып, мағжан
тұтудымыз керек.